

FORT ORDONNANS

UITGAVE VAN KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM 'FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND'

Fort gaat tijdens museumweekend weer open

Vliegtuigmotoren nieuwe blikvangers

De 'winterstop' is bijna voorbij. In het Museumweekend, op 16 en 17 april, zet het Nederlands Kustverdedigingsmuseum haar poorten weer wagenwijd open voor het publiek. Tot en met november kan de bezoeker een keer per maand een kijkje gaan nemen in de ondergrondse gangen en kamers.

De afgelopen maanden is er door de vrijwilligers keihard gewerkt aan het inrichten van enkele bijzondere kamers. Zeer opvallend daarbij is de ruimte, waarin uitgebreid aandacht wordt besteed aan de luchtgevechten, die tijdens de Tweede Wereldoorlog boven de Nederlandse kust hebben plaatsgevonden.

In de vitrines zal via foto's een duidelijk beeld worden gegeven van wat er zich destijds in het luchtruim heeft afgespeeld. Het Kustverdedigingsmuseum heeft inmiddels ook de beschikking gekregen over enkele bijzondere blikvangers. Het gaat om de motoren van zowel een 'gecrashte' Bristol Baufighter als van een Lancaster, beschikbaar gesteld door het Luchtoorlogmuseum 'Icarus et Mars' uit Assendelft. Ze hebben inmiddels een plaats gekregen voor de ingang van de 'luchtgevechten'-kamer.

Van het Luchtvaartmuseum Soesterberg komen verder nog een vliegtuigmotor - een Messerschmitt BF 109 - en verschillende andere attributen.

Frederiks

Ook nieuw is de kamer, waarin tastbare herinneringen aan adjudant Frederiks de hoofdrol spelen.

Frederiks was van 1928 tot

Via onder meer foto's worden de luchtgevechten boven de Nederlandse kust in beeld gebracht. Deze foto is genomen op 28 augustus 1941.

FOTO: NEDERLANDS KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM

1940 - als er geen complete compagnie gelegerd was - de 'baas' in het Fort.

Geschutskoepel

Het ziet ernaar uit, dat het museum er binnenkort nog een publiekstrekker bij krijgt.

Het bestuur van de Stichting 'Fort aan den Hoek van Holland' probeert namelijk samen met het Kon. Nederlands Leger- en Wapenmuseum 'Ge-

FOTO: WESTLANDS FOTOBUREAU

neraal Hoefler' in Delft een uniek stuk kustverdediging naar Hoek van Holland te halen. Het gaat hierbij om een geschutskoepel met kanon, dat nu nog op het Fort Velsen staat.

Voorzitter Jan Wouters: 'Het Fort in Velsen moet worden afgebroken. Uit historisch oogpunt is het van groot belang dat de koepel met kanon behouden blijft. Inmiddels is met de huidige eigenaren afgesproken, dat zij ervoor zorgen, dat deze belangrijke museumstukken worden overgebracht naar een door het Legermuseum aan te wijzen plaats. En dat wordt Hoek van Holland.'

Omdat het om een andere koepel gaat dan die vroeger op het Hoekse Fort stond, is het de bedoeling deze een plaatsje te geven op het voorterrein.

Hele klus

Het zal overigens nog een hele klus worden, want het geheel weegt niet minder dan 47 ton. Bij het Legermuseum buigt inmiddels een commissie onder leiding van de vroegere direk-

teur kolonel Molkenboer en de huidige plaatsvervangend directeur Van Dulmen zich over de technische problemen, die de 'overplaatsing' met zich mee brengt.

INHOUD

2

'Ze waren uiterst zuinig met de kogels'

3

Aktie: Sponsors worden 'in the picture' gezet

4

Genie redt Fort tijdens watersnoodramp

Oud-gediende Van der Touw: 'Ze waren uiterst zuinig met de kogels'

De Werkgroep Oud-Ge- dienden is voortdurend op zoek naar verhalen 'uit de tijd van toen'. Onlangs spraken Leen van Vliet en Gijs den Harder van de Werkgroep met de heer Louis van der Touw. Hij is, voor zover bekend, de oudste nog in leven zijnde oud-gediende. De 97-jarige heer van der Touw wist zich zijn diensttijd - tijdens de Eerste Wereldoorlog - in Hoek van Holland nog haarscherp te herinneren.

'Ik ben geboren op 7 december 1896 in Haarlem. We zijn later naar Den Haag verhuisd. Van beroep was ik schipper op de kleine binnenvaart.'

'Thuis was ik kostwinner. Daardoor heb ik nog een jaar uitstel gehad. Ik ben feitelijk van lichting 1916, maar ik kwam in 1917 onder dienst. 'Op 7 maart moest ik in Rotterdam opkomen. Ik werd ingedeeld bij de Torpedisten.'

Ballen gehakt

'We werden in Rotterdam opgehaald door sergeant-majoor Potteboom, die ons met de trein naar het Fort in Hoek van Holland bracht. Je kon aan hem goed zien, dat de ballen gehakt in het Fort goed waren. Zijn hele uniform zat onder de vlekken. Toeval of niet, maar de eerste keer dat ik in het Fort de keuken binnenstapte stond korporaal Lokkerbol er gehaktballen te braden...'

'De eerste dag krijgen we ons uniform en de overige uitrustingsstukken. Onze matrassen en kussens moesten we vullen met stro.'

'Het was een slechte tijd en zeker ook een 'hongertijd'. Velen denken dat het in de Tweede Wereldoorlog slecht was, maar ook in die oorlog

van '14-'18 was het niet best. 'Om 7 uur 's morgens kregen we 400 gram tarwebrood, een stukje boter en een paar plakjes kaas. 's Avonds kregen we de warme maaltijd.'

'Er was geen eetzaal in het Fort. 'Ga maar op de rand van je bed zitten om je gamelletje leeg te eten', zei de luitenant.'

'Er was ook geen kachel en het was er knap tochtig.'

'De dagen werden gevuld met wachtlopen en de boel schoon houden. Je was ook weleens provoost - toezichthouder op de kamer.'

'Er werd in die tijd ook wacht gelopen op de kade bij de Harwichboten. Als er gegeten moest worden, ging een van de jongens in het Fort de warme hap halen.'

Vrij van dienst

'De diensten waren destijds wel lang: 24 uur achtereen. Daarna was je weer 24 uur 'vrij van dienst'. Dat wil niet zeggen, dat je dan naar huis mocht. Ze wisten altijd wel wat voor je te vinden, schoonmaken of schilderwerk of zo.'

'Op zaterdag of zondag gingen de meesten weg. 's Avonds

De heer van der Touw heeft 14 maanden in het Fort doorgebracht: van maart 1917 tot mei 1918.

Foto: Leen van Vliet

moest je op tijd binnen zijn, anders kreeg je straf. Je ging dan in de politiekamer. Ik heb er nooit in gezeten, want ik zorgde wel dat ik om tien uur binnen was.'

'Ons traktement was 1,80 in de week, dus 0,30 per dag. Geen vetpot, maar we konden toch nog weleens een biertje drinken. Dat kostte in die tijd niet veel.'

Schieten

'Er werd weinig geschoten. Ze waren uiterst zuinig met de kogels. Eén of twee keer per jaar mochten we proefschieten. We deden dat altijd met de 24 cm; de 15 cm gebruikten we nooit.'

'Op zee voer dan een sleepboot met een soort vlot erachter met daarop een groot net. Het was de bedoeling, dat we op dat net schoten. Nou heb ik weleens gehoord, dat - ondanks de lange sleeptros van wel 100 meter - ze ooit eens de schoorsteen van die sleepboot eraf geschoten hebben.'

'Amusements-avondjes waren er ook weleens in het Fort met

o.a. Kees Pruis, een bekend artiest/zanger uit die tijd. Bij zo'n gelegenheid zaten de kapiteins en luitenants altijd op de voorste rijen. Dat gaat immers zo. Het 'gewone volk' mocht achterin plaats nemen.'

'Sporten deden we onder leiding van luitenant Crock. We gingen dan naar Hellevoetsluis met de sleepboot van de Torpedisten, die in de Berghaven lag. Met zo'n 60 man voeren we via het Voornse Kanaal naar Hellevoet. Niet alleen voor ons maar ook voor de bewoners van deze plaats aan het Haringvliet was het dan groot feest.'

'Hellevoetsluis was in die tijd een oorlogshaven c.q. Marinehaven. Er was ook een Marine-werf.'

Liedje

'Luitenant Crock heeft ons, speciaal voor de gelegenheid, nog eens een liedje geleerd. Dat ging ongeveer zo:

Holland zullen we niet geven, Holland is ons hoogste goed. Daarvoor geven wij ons leven, daarvoor storten wij ons bloed.'

VVV-rondleidingen ongekend succesvol

Ook dit jaar zal het Fort - uiteraard - rondleidingen houden via zowel de VVV als voor Paspoorthouders.

Foto: Westland FotoBuro

Vorig jaar hebben in totaal 11.031 bezoekers een kijkje genomen in het Nederlands Kustverdedigingsmuseum. Via onder meer de VVV-rondleidingen, maakten 459 geïnteresseerden kennis met het Fort. Samen met de 79 passanten, die toevallig op het juiste tijdstip voorbij kwamen, werden in zes weken tijd 538 bezoekers rondgeleid. Jaap Admiraal, coördinator van de rondleidingen: 'We zien degenen die via de VVV geboekt hebben altijd graag komen. Zij tonen zich bijzonder geïnteresseerd, evenals de kinderen, die via het Rotterdamse Jeugd Paspoort binnen komen'.

IN MEMORIAM

De Werkgroep Oud-Gedienden heeft de volgende kennisgevingen van overlijden ontvangen:
A.J. v.d. Berg, ltg. 1939 Reg. Kustart. - overleden 26 november 1993

J.W. Cleijpool, ltg. 1938/2 Reg. Kustart. - overleden 7 december 1993

F. v.d. Bos, ltg. 1939 Reg. Kustart. - overleden 10 december 1993

N. v.d. Brugge, ltg. 1926 Reg. Kustart. - overleden 29 december 1993

J. van Andel, ltg. 1936 Reg. Kustart. - overleden 23 januari 1994

Het bestuur en de werkgroep wensen de nabestaanden veel sterkte toe met het verwerken van dit verlies.

Sponsors in the picture

Geïmponeerd door de grootsheid van het Fort daal je de trap af. Je stapt binnen in die ondergrondse wereld. En dan ineens: 'pang!' word je weer heel even tjes met beide benen op de grond gezet. Want je oog valt op een groot kleurrijk bord, waarop wordt aangegeven welke bedrijven dit jaar het Nederlands Kustverdedigingsmuseum hebben gesponsord....

Het bestuur gaat in 1994 voor het eerst de sponsors uitgebreid 'in the picture' zetten. Voor minimaal f300,- kan elk bedrijf een jaar lang zijn naam op het opvallende sponsorbord vermeld zien. Voor nog geen f6,- per week je naam op een 'eyecatcher' van de eerste orde... En natuurlijk krijgen de sponsors, die aan deze actie meewerken, een - eenmalige - vermelding in de Fort Ordonnans.

Alle informatie is verkrijgbaar op 01747-82898.

FORT ORDONNANS

Uitgave van de stichting Fort aan den Hoek van Holland, beheerder van het Nederlands Kustverdedigingsmuseum, Stationsweg, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoon 01747-82898.

Voorzitter: Jan Wouters.

Redactie: Marijke Brabander
Vormgeving: Koos Jeremiasse

Grote paniek in het Fort...

Het is maar goed, dat het Fort een stuk buiten de bebouwde kom van Hoek van Holland is gelegen, want anders was het hele dorp in paniek geraakt door het gigantische gekerm, gegil en gekrijs van de 'gewonden' tijdens de 'branden' in februari.

'Branden' tussen aanhalingstekens gelukkig, want het ging slechts om oefeningen van de Bedrijfsbrandweer van het Fort in samenwerking met de Hoekse brandweermannen. De slachtoffers werden door de Lotus-groep zeer realistisch neergezet. Zowel de brandweer als de EHBO hadden er in ieder geval hun handen vol aan. Tijdens de oefeningen, die op een dinsdag- en een woensdagavond in februari zijn gehouden, werd weer eens benadrukt hoe belangrijk het is dat het Fort de beschikking heeft over ontruimers. Zij zijn het immers die in alle omstandigheden

perfect de weg weten te vinden in het Fort. Ook als - zoals nu het geval was - het hele gebouw in rookwolven is gehuld. De 'brand' was ontstaan na een ontploffing in de B-koepel. Onder de bezoekers ontstond - mede door de gigantische rookontwikkeling - paniek. En dat was goed te horen...

De oefeningen waren uiterst professioneel opgezet. Aangezien het hier ging om een 'middelgroot alarm' werd er een brandweerofficier uit het Rotterdamse ingeschakeld, die vanuit Kamer 9 - het 'commandocentrum' - de leiding op zich nam.

Versterking

De elf mannen en drie vrouwen die nu de Fort-Brandweer vormen, zijn op zoek naar twee collega-brandwachten. Commandant Eric Mostert kan daar alles over vertellen op 070-3910883.

Top-overleg in het commando-centrum.

Foto: Westlands Fotoburo

Nog steeds een beetje napret

Iedereen heeft nog steeds een beetje napret. Want dat feest, daar op die 17e december in het Hoekse 'Bos en Duin' was ongekend leuk en gezellig. Koele drankjes, een perfect koud en warm buffet en fantastische muziek door 'Delight' omlijstten die avond in dat Hoekse Partycentrum.

Al die vrijwilligers die zich week in - week uit (vaak ook dag in - dag uit) belangeloos uit de naad werken om van het Fort dat schitterende museum te maken dat iedereen voor ogen heeft, kregen dit feest aangeboden door Paula en Willem Kaptijn.

Paula en Willem hebben de vrijwilligers goed leren kennen. Regelmatig verzorgen zij namelijk de catering tijdens bijzondere rondleidingen.

Zij wilden hun waardering aan al die mensen die besmet zijn met het 'Forteritus' graag uiten door hen een feestavond aan te bieden in hun partycentrum.

In totaal hebben uiteindelijk 80 'man' - vrijwilligers plus partners - genoten van de gastvrijheid van Paula en Willem.

REÛNIES

Zaterdag 14 mei

Reünie voor oud-gedienden van de Kon. Landmacht

Zaterdag 28 mei

Reünie voor oud-gedienden van de Kon. Marine en het Korps Mariniers.

Oud-militairen waarvan de adressen bekend zijn, krijgen persoonlijk bericht.

Organisatie is mede mogelijk dankzij donaties van de oud-gedienden. Bijdragen kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de Stichting Fort aan den Hoek van Holland

Openingstijden 1994

Het Kustverdedigingsmuseum is in 1994 geopend op 16 en 17 april (museumweekend), 30 april (Koninginnedag), 7 en 8 mei, 4 en 5 juni, 2 en 3 juli, 6 en 7 augustus, 3 en 4 september, 1 en 2 oktober en 5 en 6 november.

Op de zaterdag is het museum geopend van 13.00 tot 16.00 uur en op zondag van 10.00 tot 16.00 uur.

Rondleidingen op afspraak

Voor groepen van minimaal tien personen kunnen er op afwijkende tijden (eventueel ook in de avonden) rondleidingen worden georganiseerd. De kosten bedragen f 3,- per persoon. Voor een afspraak kan contact worden opgenomen met het Kustverdedigingsmuseum op 01747-82898; met J. Admiraal (coördinator rondleidingen) op 01747-83387 en met J. Wouters op 01747-83128.

VVV rondleidingen

Via de VVV Hoek van Holland kan men individueel inschrijven op een rondleiding. Daarvoor moet men zich uiterlijk een dag van tevoren aanmelden bij de VVV aan de Hoekse Brink, telefoon 01747-82456. Ook de kosten (f 3,- per persoon) moeten vooraf bij de VVV worden betaald.

De VVV-rondleidingen worden in 1994 nog gehouden op 12, 14, 26 en 28 juli; op 2, 4, 9, 11, 16 en 18 augustus; 18 en 20 oktober en 28 december.

Begunstigers

Het Kustverdedigingsmuseum wordt mede in stand gehouden door begunstigers.

Men kan begunstiger worden door minimaal f 25,- over te maken op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de stichting Fort aan den Hoek van Holland.

Met een eenmalige bijdrage van minimaal f 500,- kan men 'Begunstiger voor het leven' worden. Bedrijven kunnen zich aanmelden als sponsor. Dit kost minimaal f 300,- per jaar.

Zowel begunstigers als sponsors ontvangen een gezinskaart, waarop tijdens de openingsdagen gratis het Kustverdedigingsmuseum kan worden bezocht. Verder ontvangt men vier keer per jaar de 'Fort Ordonnans'.

De genie kwam een paar dagen helpen

FOTO: P. VAN NOORT

Genie redt Fort tijdens watersnoodramp

Het Fort heeft te kampen gehad met een gigantische wateroverlast. Ergens zit iets niet goed, maar waar is nog steeds niet duidelijk.

Het was op een gegeven moment zo erg, dat met name de cellengang zo'n halve meter onder water stond.

Uiteindelijk heeft de Genie uit Wezep kunnen voorkomen, dat de medewerkers alleen nog maar met lieslaarzen naar binnen konden. De,

zoals dat officieel heet, 102e Bouwmachine Compagnie heeft een paar dagen achter elkaar telkens weer de diamantgracht leeggepompt. Daarvoor werden twee dieselpompen ingezet. Dankzij de welwillende medewerking van het Ministerie van Defensie en de DGWT heeft het Fort later de beschikking gekregen over een niveaupomp, die bij wateroverlast automatisch aanslaat.

Gehoopt wordt dat hiermee de problemen voorgoed opgelost kunnen worden.

Eindelijk een duikploeg...

'Na veel regenval en een verhoogd grondwaterpeil liep een groot deel van het Fort langzaam maar zeker onder water. Volgens deskundigen van de Fort Brandweer was de kans op waterongevallen zo groot geworden, dat besloten is een duikploeg op te leiden. Deze kan in geval van nood snel optreden. Tot de eerste lichte Fort-duikers behoren Esther, Louis en Peter. Na een voor spoedige opleiding werd het examen afgenomen door commandant Eric en bestond uit drie onderdelen: 1. rubberboot opblazen met persluchtflles; 2. met 3 man in de boot stappen zonder om te slaan; 3. roeien zonder de peddels te breken. Twee duikers slaagden cum

Esther, Louis en Peter doen examen...

FOTO: NEDERLANDS KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM

laude: de derde (Louis) had een klein minpuntje. Hij presteerde het om toch nog even de peddels te breken. Er zowel binnen als buiten het Fort gevaren.

Voorlopig is besloten de duikploeg niet uit te breiden tot er geld is voor nieuwe peddels.' (Peter de Roos in 'Het Fort-vlammetje')